یادداشت

شرایط سودمندی روابط با روسیه

حسن بهشتی‌پور
تحلیلگر مسائل بین‌الملل

روسیه به علت جنگ با اوکراین با تحریم روبه‌رو شده و تمایل بیشتری دارد تا همکاری‌های خود را با ایران، عربستان سعودی، پاکستان، ترکیه، هند و چین افزایش دهد. یعنی رویکرد سیاست خارجی روسیه به جای توجه به غرب که در سال‌های قبل به آن طرف توجه می‌کرد، حالا به سمت کشورهای شرق آمده و در این موضوعات هم ایران یکی از کشورهای مهمی است که روسیه می‌تواند از این فضای جدید همکاری را در زمینه دور زدن تحریم‌ها به وجود بیاورد. همچنین روسیه می‌خواهد همکاری‌هایی که از سال‌های قبل معوق مانده بود، مانند همکاری‌های شمال و جنوب که بتواند راه ارتباطی از طریق چابهار و هند از طرف شرق ایران مانند افغانستان و از طرف دیگر سمت شمال غرب ایران یعنی آذربایجان دوباره به جریان بیندازد. روس‌ها در گذشته این طرح را خیلی دنبال نمی‌کردند اما از زمانی که با تحریم روبه‌رو شدند مشتاق هستند که این طرح اجرایی شود. منافع ایران هم این است که بتواند حضور بیشتری در بازار روسیه داشته باشد و از طرف دیگر بتواند از این ارتباط استفاده کرده و همکاری جدیدی بین ایران، هند و روسیه و ایران، هند و افغانستان شکل بگیرد. آقای لاوروف بعد از سال‌ها به تهران آمد تا به ایران نشان دهد که این رفت و آمدها یک طرفه نیست. چون طی سال‌های اخیر ما همیشه شاهد رفتن مقامات ایرانی به روسیه بودیم. بالاترین مقام روس که تا چند سال اخیر به تهران آمده آقای ولادیمیر پوتین بود که آن هم در ارتباط با مراسم و اجلاس‌های مهم بوده و ارتباطی به روابط دوجانبه نداشته است. حالا بعد از تحریم‌ها معاون نخست وزیر روسیه به تهران آمد بعد از او آقای لاوروف آمده و احتمالا این سفرها ادامه خواهد یافت. این سفرها به نفع منافع ایران و روسیه است. اما در ایران به شکلی بررسی می‌شود که این سفر نقطه عطفی در تاریخ است اما به نظر من این سفر ادامه روند گذشته است حالا تفاوت آن این است که در گذشته مسئولان ایرانی بیشتر به روسیه می‌رفتند حالا برعکس شده و مسئولان روسیه به تهران می‌آیند. اگر واقعا ایران تمام تخم‌مرغ‌هایش را در سبد روسیه نگذارد و همزمان با روسیه با هند، چین و اروپا همکاری‌هایش را گسترش دهد این روابط می‌تواند سودمندتر باشند نه اینکه روابط ما یک طریقه و همه اتکای ما فقط به روسیه و چین باشد. ایران می‌تواند روابط خوبی با سایر کشورها داشته باشد و از طرفی چون با روسیه از قسمت دریای خزر همسایه است می‌تواند به عنوان کشور همسایه در اولویت سیاست خارجی ایران باشد که اینکه این روابط ادامه پیدا می‌کند. روسیه به‌همراه آلمان، انگلیس، فرانسه و حتی چین در برجام نقش تعیین کننده ندارند و طرف اصلی برجام ایران و آمریکا هستند. اما روسیه می‌تواند نقش تسهیل گر داشته باشد. یکی از موضوعاتی که مرتب در ایران مطرح می‌شود و اصلا با واقعیت منطبق نیست آن است که روسیه مانع توافق ایران با آمریکاست. در حالی که هیچ مدرک و واقعیتی مبنی بر آنکه ثابت کند روسیه مانع توافق است، وجود ندارد. مانع توافق روشن است که ایران خواسته‌هایی از آمریکا دارد که طرف مقابل راضی نیست این خواسته‌ها را انجام دهد. اگر همین امروز آمریکا خواسته‌های ایران را انجام دهد من مطمئنم روسیه چه بخواهد چه نخواهد توافق حاصل خواهد شد. این مسائلی است که متأسفانه در ایران به تحلیل می‌شود. ایران یکسری کالاها را به بازار روسیه صادر می‌کند. قبلا بانک‌های روسیه حاضر نبودند با طرف ایرانی کار کنند اما امروز که خود روسیه تحریم شده، حاضر است با روبل و ریال مبادله کند و این فرصت خوبی برای ایران است. اما تاکید می‌کنم این اشتباه است که کل اقتصاد خود را به چین و روسیه متکی کنیم. ما باید روابط خوبی با چین و روسیه داشته باشیم در عین حال، همچنان روابط خوبی با ژاپن، کره جنوبی و طرف‌های تجاری سنتی مانند هند و اتحادیه اروپا برقرار کنیم.

نگـــاه

صباح زنگانه:

عربستان از گفت‌وگوها با ایران به عنوان اهرم استفاده می‌کند

یک تحلیلگر مسائل خاورمیانه در تحلیل اهداف ولیعهد عربستان از برگزاری اجلاسی با حاضر اعضای شورای همکاری خلیج فارس به علاوه مصر، اردن و عراق با حضور رئیس‌جمهور آمریکا در این خصوص که موضوع ایران چه جایگاهی در دستور کارهای این اجلاس دارد، اظهار داشت: تشکیل چنین اجلاسی در حقیقت نوعی بسیج کردن کشورهای منطقه نسبت به اهداف منطقه‌ای کشور دعوت کننده است که این اهداف بیشتر ناظر بر ایجاد محیط مهار جمهوری اسلامی ایران تلقی می‌شود. بنابراین این اقدام، اقدامی چندان دوسانته تلقی نخواهد شد. صباح زنگنه گفت: از طرف دیگر زمان تشکیل این نشست در جهت جبران ضعف‌های متعدد سعودی در برابر آمریکاست. در طول یکسال و اندی که دولت دموکرات در ایالات متحده بر سر کار آمده شاهد مناقشات مدنی‌ای بین آمریکا و سعودی بودیم؛ از بحث‌های حقوق بشری تا بحث کنترل قیمت نفت و افزایش تولید نفت و پایان دادن جنگ علیه یمن، پرونده‌های گوناگونی است که بین ریاض و واشنگتن به صورت جدی مطرح بوده و بارها گنگره و مقامات سیاسی آمریکا این نشست به رابطه دو طرف هشدار دادند و بعضا معترض و خواهان تغییر در سیاست‌ها بودند. نماینده پیشین ایران در سازمان همکاری اسلامی بیان کرد: بنابراین عربستان احساس می‌کند که در روابطش با آمریکا دچار نوعی عدم تعادل شده و با دعوت از این کشورها تلاش می‌کند وزنه‌ای که از معادله دچار اختلال شده خودش اوردن کند. این مجموعه برداشت‌هایی است که نسبت به این اجلاس وجود دارد. وی در مورد چشم‌انداز بین‌المللی و در روابط منطقه‌ای ایران و عربستان و خرید بدار غیب‌الوقوع وزرای خارجه دو کشور اظهار کرد: مقاماتی که از طلب ایران مذاکره کرده‌اند می‌توانند دقیق‌تر فضای آن مذاکرات را ترسیم کنند که آن مذاکرات براساس طرح گذرا یا تاکتیکی صورت می‌گیرد یا واقعا در استراتژی عربستان این موضوع جایگاه خود را پیدا کرده است. به نظر می‌رسد عربستان تلاش کرده از روش‌هایی استفاده کند تا همزمان هم تلخی روابط بین دو کشور را کاهش دهد و هم اینکه از این گفت‌وگوها به عنوان علامتی برای آمریکا برای تعدیل روابط خود با واشنگتن استفاده کند.

اسماعیل گرامی مقدم در گفت‌وگو با «آرمان ملی»:

بازتعریف مناسبات با قدرت

اصلاح‌طلبان نیازمند سیاست‌ورزی هستند نه شعار دادن

هدف اصلی جریان اصلاحات باید حضور در قدرت باشد

جریان‌های سیاسی به جای سیاست‌ورزی واکنشی عمل کرده‌اند

باید رودربایستی و تعارف را در جریان اصلاحات کنار گذاشت

جریان اصلاحات باید صندوق محور و جامعه محور باشد

اصلاح‌طلبان نمی‌توانند با شعارهای روشنفکری مطالبات مردم را نمایندگی کنند

ساختارهای جریان اصلاحات نیاز به اصلاحات دارد

ریزش سرمایه اجتماعی اصلاح‌طلبان از قبل قابل پیش‌بینی بود

عکس: آرمان ملی / فاطمه فتاحی

آرمان ملی- احسان انصاری: جریان اصلاحات چه برنامه‌ای برای عبور از چالش‌های موجود در کشور دارد؟ چرا سرمایه اجتماعی جریان اصلاحات با ریزش مواجه شده است؟ آیا جریان اصلاحات برنامه‌ای برای حضور مجدد در قدرت دارد؟ «آرمان ملی» برای پاسخ به این سوالات با دکتر اسماعیل گرامی مقدم، قائم مقام حزب اعتماد ملی و عضو جبهه اصلاح‌طلبان گفت‌وگو کرده است. گرامی‌مقدم معتقد است: شرایط جامعه به شکلی نیست که بتوان با شعارهای روشنفکری مطالبات آنها را نمایندگی کرد. نمایندگی مطالبات مردم نیازمند داشتن برنامه برای حضور در قدرت و تأثیرگذاری در سطح جامعه است. مطالبه اصلی مردم از اصلاح‌طلبان سیاست‌ورزی و خردورزی است و از شعارزدگی بیزار هستند. اینکه در شرایط کنونی دولت کارآمد است و یا ناکارآمد است اعلام مطالبات و تلاش برای حضور در قدرت برای مرتفع کردن این مطالبات است.»

آرمان ملی - رضا پورحسین: روابط عربستان سعودی با ترکیه از سال ۲۰۱۳ تاکنون و مشخصا بر سر برخی از مسائل منطقه‌ای نظیر تحولات مصر، قطر، لیبی و ایران و از همه مهم‌تر بر سر قتل جمال خاشقجی به سطح تنش آلودی رسید. حال و با توجه به یک دهه روابط تیره در مناسبات منطقه‌ای آنکارا و ریاض، محمدبن‌سلمان، ولیعهد عربستان سعودی با توجه به سفر دهم ماه مارس رجب طیب اردوغان به ریاض، سفری را به آنکارا در روز چهارشنبه ۲۲ ژوئن در دستور کار قرار داد. با توجه به ابعاد حائز اهمیت این سفرها، این گونه به نظر می‌رسد که عربستان و ترکیه بعد از یک دهه روابط تیره در مسیر تنش‌زدایی قرار گرفته‌اند. اینکه چه دلایلی در پشت این تنش‌زدایی بوده و ایران چه نگاهی به این تنش‌زدایی دارد، موضوع مهمی است که مشخصا بر حضور منطقه‌ای ایران تاثیرگذار خواهد بود. در راستای بررسی این مساله «آرمان ملی»، گفت‌وگویی با دکتر صلاح‌الدین هرسنی، مدرس دانشگاه و تحلیلگر مسائل خاورمیانه داشته در ادامه می‌خوانید.

صلاح‌الدین هرسنی در گفت‌وگو با «آرمان ملی»:

ممکن است ترکیه نقش میانجی‌گری میان ایران و عربستان ایفا کند

آرمان ملی- رضا پورحسین: روابط عربستان سعودی با ترکیه از سال ۲۰۱۳ تاکنون و مشخصا بر سر برخی از مسائل منطقه‌ای نظیر تحولات مصر، قطر، لیبی و ایران و از همه مهم‌تر بر سر قتل جمال خاشقجی به سطح تنش آلودی رسید. حال و با توجه به یک دهه روابط تیره در مناسبات منطقه‌ای آنکارا و ریاض، محمدبن‌سلمان، ولیعهد عربستان سعودی با توجه به سفر دهم ماه مارس رجب طیب اردوغان به ریاض، سفری را به آنکارا در روز چهارشنبه ۲۲ ژوئن در دستور کار قرار داد. با توجه به ابعاد حائز اهمیت این سفرها، این گونه به نظر می‌رسد که عربستان و ترکیه بعد از یک دهه روابط تیره در مسیر تنش‌زدایی قرار گرفته‌اند. اینکه چه دلایلی در پشت این تنش‌زدایی بوده و ایران چه نگاهی به این تنش‌زدایی دارد، موضوع مهمی است که مشخصا بر حضور منطقه‌ای ایران تاثیرگذار خواهد بود. در راستای بررسی این مساله «آرمان ملی»، گفت‌وگویی با دکتر صلاح‌الدین هرسنی، مدرس دانشگاه و تحلیلگر مسائل خاورمیانه داشته در ادامه می‌خوانید.

◀ چرا و به چه دلایلی ریاض و آنکارا در مسیر تنش‌زدایی قرار گرفته‌اند؟

به نظر می‌رسد که قرار گرفتن دولت‌های آنکارا و ریاض در مسیر تنش‌زدایی متاثر از شرایط داخلی و منطقه‌ای و حتی فرامنطقه‌ای است. از منظر داخلی این تنش‌زدایی بیش از همه آنکارا را متنفع می‌سازد، چرا که آن گونه که به نظر می‌رسد ما شاهد بحران اقتصادی، رکود تورمی و در نتیجه سقوط ارزش پول ملی یعنی لیر ترکیه هستیم. حال و از آنجا که منافع ملی به عنوان یک اصل زیربنایی در دستور کار سیاست خارجی دولت‌ها قرار دارد، همین اصل مقامات آنکارا را بر آن داشته که بخواهند در راستای الگوی واسنتگی متقابل و همچنین راهبرد تنش صفر در روابط با همسایگان، روابط خود را با کشوری همچون عربستان و دولت ریاض ترمیم و در مسیر تنش زدایی قرار دهند. در این ارتباط به نظر می‌رسد که رجب طیب اردوغان روی سرمایه‌گذاری ۳میلیارد دلاری ریاض در ترکیه برای بازسازی سازوکارهای اقتصادی خود و به تبع آن گسترش روابط تجاری با کشورهای حوزه خلیج‌فارس از رهگذر نقش‌های واسطه‌ای عربستان حساب ویژه باز کرده است. در بعد منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای هم این تنش زدایی دارای اهمیت فراوانی است. از منظر منطقه‌ای هم عربستان و هم ترکیه در کنار ایران دایعه‌دار پیشتازی در جهان اسلام هستند. نکته آن است که عربستان موافقتی با نقش‌یابی‌های تهران ندارد و با ترویج اندیشه‌های سلفی تلاش می‌نماید که تاثیرات ژئوپلیتیک اندیشه‌های ایران را کمرنگ سازد. متأسفانه ترکیه نیز، چنین نگاهی را به تهران دارد البته نه با اندیشه‌های سلفی بلکه با سیاست‌های نوعثمانی گرایی خود تلاش دارد که از سطح نقش یابی‌های منطقه‌ای تهران در منطقه غرب آسیا بکاهد.

◀ تنش‌زدایی آنکارا با ریاض چه آثار و نتایجی در عرصه بین‌الملل و در روابط منطقه‌ای این دو کشور می‌تواند داشته باشد؟

از منظر فرامنطقه‌ای تنش زدایی آنکارا و ریاض به دلیل حضور رئیس‌جمهوری چون بایدن در کاخ سفید است. در واقع تمایل به تنش زدایی در روابط آنکارا و ریاض از یک منبع تهدیدی چون بایدن در کاخ سفید مایه می‌گیرد و آب می‌خورد، چرا که بایدن موافقتی با تداوم رباست‌جمهوری اردوغان در نظام سیاسی ترکیه ندارد و در برنامه‌های انتخاباتی خود نیز اعلام کرده بود که یکی از برنامه‌هایی او ساقط کردن رژیم اردوغان به جهت پشت کردن به میرات آتاتورک و عبور از نظام جمهوری در نظام سیاسی ترکیه است. ضمن آنکه قالب‌های ادراکی و تحلیلی مقامات واشنگتن بر این نکته تاکید می‌کنند که ترکیه در هندسه ژئوپلیتیک غرب آسیا خود بخشی از بحران است نه راه حل بحران. در سطحی دیگر، حدت بایدن برای ریاض نیز بهتر از وضعیت آنکارا نیست. در واقع می‌توان به جرات گفت که عصر بایدن برای مقامات عربی یادآور و یا بزرگ تصارات اوباما در کاخ سفید است. واقعیت آن است که با ورود بایدن به کاخ سفید ما شاهد فاصله گیری معناداری میان محافل عربی و حتی تل‌آویو با ایالات متحده آمریکا بوده‌ایم و همه این موارد در شرایطی رقم می‌خورد که دونالد ترامپ با محمد بن سلمان و رجب طیب اردوغان روابط خوبی داشته است. ببینید اولین نتیجه این تنش زدایی متوجه یکسان شدن و جرح و تعدیل دیدگاه‌ها و مواضع دوکشور بر سر روابط با مصر خواهد شد. چرا که در سایه این تنش‌زدایی ریاض می‌تواند رابطه آنکارا و قاهره را ترمیم کند. چرا که در معادلات سیاسی مصر، آنکارا از جنبش اخوان المسلمین و رئیس‌جمهور منتخب آن یعنی محمد المرسی حمایت می‌کرد در حالی که ریاض، عملا مدافع کودتای نظامیان از تنش مصر به رهبری عبدالفتاح السیسی علیه دولت منتخب و دموکراتیک قاهره بود و عملا جنبش اخوان المسلمین را در زمره گروه‌های تروریستی می‌دانست. دومین نتیجه این تنش زدایی، متوجه جرح و تعدیل دیدگاه‌های بن سلمان و اردوغان در قبال لیبی خواهد جهت سازمان ملل متحد است، حمایت می‌کرد، در حالی که دولت ریاض از ژنرال خلیفه حفتر فرمانده دولت شرق لیبی پشتیبانی می‌کرد.

◀ تنش زدایی عربستان و ترکیه چه تاثیری بر کانون‌های بحران خاورمیانه خواهد گذاشت؟

مشخصا نتیجه این تنش‌زدایی نزدیک شدن دیدگاه‌های عربستان و ترکیه در قبال بحران سوریه خواهد بود، چرا که پس از تاکامی گروه‌های سلفی متحد عربستان در سرنگونی نظام سوریه، سعودی‌ها به تقویت ارتباطات خود با نیروهای دموکرات سوریه و پگان‌های مدافع خلق روی آوردند. در این ارتباط گفته می‌شود که عربستان بارها میزبان فرماندهان نیروهای دموکراتیک سوریه یا همان قسد بوده است. این در حالی است که ترکیه نیروهای دموکراتیک سوریه را امتداد گروه تروریستی پ. ک. ک می‌داند. به همین دلیل تا سال ۲۰۱۹ـ۵ عملیات نظامی موسوم به سیر فرات، شاخه زیتون و چشمه صلح را علیه آنها انجام داده است. نتیجه دیگر این تنش زدایی متوجه پایداری وضعیت قطر در مجموعه‌های عربی بعد از بحران عربی و محاصره قطر در سال ۲۰۱۷ خواهد بود. قطعا ترکیه به‌واسطه ارتباط با اخوان المسلمین، دیدگاه‌های عربستان را در قبال اخوان المسلمین تعدیل خواهد کرد.

◀ نزدیک شدن روابط عربستان و ترکیه چه تاثیری بر سیاست خارجی ایران خواهد گذاشت؟

به نظر می‌رسد این تنش‌زدایی از دو بعد ایجابی و سلبی می‌تواند برای ایران واجد نتیجه باشد. در بعد ایجابی آنکه در سایه روابط آنکارا و ریاض، سطح رقابت‌ها و منازعات برای پیشتازی در مناسبات منطقه کم خواهد شد و آنکارا می‌تواند به عنوان بازیگر واسطه‌ای در جغرافیایی آناتولی در ترمیم روابط تهران و ریاض نیز ایفای نقش کند. دوم آنکه سقوط دولت راسگرای نفتالی بنت و بر زمین ماندن دکترین اختایوس آن در قبال ایران به جهت بی‌ثباتی سیاسی و بحران مشروعیت در آن اوبه، به‌زودی خواهند توانست که ترکیه را از خاک عراق بیرون نمایند. همچنین مقامات آنکارا اعدا می‌کنند که همین گروه‌های جهادی، همکاری تنگاتنگی با گروه تروریستی پ. ک. ک و ی. پ. ک یعنی گروه‌های گرد سوری دارند و اینها می‌توانند تمامیت ارضی و امنیت ترکیه را دستخوش چالش و تهدید سازند که به نظر می‌رسد صرفا سیاسی بازی ترکیه باشد.

◀ با این وجود جایگاه ایران در آینده خاورمیانه به چه شکل است و چه تحولاتی رخ خواهد داد؟

در سطح دیگر، این تنش‌زدایی سیاست تنش مجموعه‌های عربی و علیه تهران افزایش خواهد داد. برای نمونه ما شاهد بودیم که در سفر اخیر بن سلمان به واشنگتن بن سلمان خطر انصارا... که مورد حمایت تهران است، سخت به یادمن هشدار می‌دهد یا آنکه در روزهای گذشته ما شاهد بیانیه مشترک اردن و عربستان سعودی علیه ایران در پرونده هسته‌ای هستیم. این دو کشور در بیانیه‌ای مشترک طی سخنانی بر لزوم تضمین صلح آمیزبودن برنامه هسته‌ای ایران، تقویت نقش آژانس بین‌المللی انرژی هسته‌ای و ایجاد خاورمیانه‌ای عاری از سلاح هسته‌ای و کشتار جمعی و نیز حمایت از تلاش‌های عربی برای تشویق ایران به تعهد به عدم مداخله در امور کشورهای عربی، حفاظت از اصول حسن همجواری و نیز دور نگهداشتن منطقه از فعالیت‌های تنش زا تاکید کرده‌اند. همه این موارد نشان می‌دهد که نظم ضد ایرانی مجموعه‌های عربی در ریل تازه‌ای قرار گرفته است. در کنار همه اینها سیاست تخاصمی مقامات تل آویو را باید با مخاطرات محافل عربی افزود و همه این موارد نشان می‌دهد که شرایط برای آینده ایران در معادلات منطقه‌ای خوب نخواهد بود. به همین علت است که امروز ضرورت دارد تا گام‌های هوشمندانه‌ای در منطقه برداشته شود و تمامی جوانب مدنظر دستگاه دیپلماسی قرار گیرد. ایران نیاز دارد تا در این برهه زمانی یک روابط همه جانبه داشته باشد تا به اتکا به این روابط همه جانبه زیر فشار برخی کشورها و برخی ائتلاف‌ها قرار نگیرد.

آرمان ملی- رضا پورحسین: روابط عربستان سعودی با ترکیه از سال ۲۰۱۳ تاکنون و مشخصا بر سر برخی از مسائل منطقه‌ای نظیر تحولات مصر، قطر، لیبی و ایران و از همه مهم‌تر بر سر قتل جمال خاشقجی به سطح تنش آلودی رسید. حال و با توجه به یک دهه روابط تیره در مناسبات منطقه‌ای آنکارا و ریاض، محمدبن‌سلمان، ولیعهد عربستان سعودی با توجه به سفر دهم ماه مارس رجب طیب اردوغان به ریاض، سفری را به آنکارا در روز چهارشنبه ۲۲ ژوئن در دستور کار قرار داد. با توجه به ابعاد حائز اهمیت این سفرها، این گونه به نظر می‌رسد که عربستان و ترکیه بعد از یک دهه روابط تیره در مسیر تنش‌زدایی قرار گرفته‌اند. اینکه چه دلایلی در پشت این تنش‌زدایی بوده و ایران چه نگاهی به این تنش‌زدایی دارد، موضوع مهمی است که مشخصا بر حضور منطقه‌ای ایران تاثیرگذار خواهد بود. در راستای بررسی این مساله «آرمان ملی»، گفت‌وگویی با دکتر صلاح‌الدین هرسنی، مدرس دانشگاه و تحلیلگر مسائل خاورمیانه داشته در ادامه می‌خوانید.

◀ عدم مدیریت روابط خارجی منجر به تنش میان ایران و ترکیه می‌شود

◀ عربستان از ترس بایدن به ترکیه نزدیک شده است

فـــرارو

فرضیه‌هایی درباره سرنوشت استیضاح وزیر صمت

هنوز عمر کابینه ابراهیم رئیسی به ۴ ماه نرسیده بود که نارضایتی‌های بهارستان از وزرا رنگ و بوی جدیدی به خود گرفت و هرچند وقت یکبار نام یکی از وزرا برای استیضاح مطرح می‌شد. از احسان خاندوزی تا مهرام عین اللهی، از حجت‌ا... عبدالملکی وزیر مستعفی کار تا سیدرضا فاطمی امین. قرن نو نوشت: اما با وجود نارضایتی‌ها مجلس از عملکرد وزرا، آن تا به امروز که استیضاح وزیر صمت اعلام وصول شده است، به دولت فرصت دادند و به استفاده از ابزارهای نظارتی چون سوال و تذکر بسنده کردند. هرچه برخی نمایندگان نشان می‌دهند که در استیضاح جدی هستند اما دولت بیشتر سعی می‌کند تا آن را راضی کرده تا از استیضاح وزیر صمت عقب نشینی کنند. اما چند فرضیه درباره استیضاح قاطعی امین و جستن او از رأی مثبت نمایندگان به این تصمیم وجود دارد.

◀ لابی دولت با بهارستانی‌ها

در حالی که سیدجواد حسینی کیا، نایب‌رئیس کمیسیون صنایع و معاون مجلس، خبر داده بود طرح استیضاح وزیر صنعت، معدن و تجارت با ۱۲۶ امضا به کمیسیون صنایع و معادن ارجاع شده است و این موضوع در دستور سه شنبه هفته آینده این کمیسیون با حضور وزیر صمت قرار دارد؛ سیدمحمد حسینی، معاون پارلمانی دولت، درباره استیضاح وزیر صمت به مهر گفت: «بحث استیضاح ایشان از مدت‌ها قبل مطرح بود. تعدادی از نمایندگان امضاهایشان را پس گرفتند. ولی پس از اینکه در جلسه هیات رئیسه اعلام و به کمیسیون مربوطه ارجاع داده شد، در روز دوشنبه امضاهای دیگری گرفته شد. این حق نمایندگان است که می‌توانند امضاها را افزایش بدهند. طبق آن چیزی که دیروز در مجلس به ما داده شد، ۳۴ نفر امضا کرده بودند. تاکنون ۲۰ نفر امضایشان را پس گرفتند. امیدوارم در جلسه کمیسیون تعداد امضاها به کمتر از ۱۰ نفر کاهش یابد و استیضاح مطرح نشود. البته اگر ۱۰ نفر امضا کنند و بیشتر باشد، استیضاح می‌تواند مطرح شود.» حرف‌های معاون پارلمانی دولت نشان از لابی دولت با مجلس دارد. این اتفاق مسبوق به سابقه بوده و همیشه در ادوار پارلمان نیز وجود داشته که وزیر زیر تیغ استیضاح با دادن برخی وعده‌ها درباره حوزه‌های انتخابیه استیضاح را منتفی کند. این بار نیز به نظر می‌رسد وزیر صمت با دادن وعده‌هایی به نمایندگان در تلاش برای فرار از استیضاح است تا همچنان سکاندار وزارت صمت باقی بماند. البته جلال رشیدی کوچی که از مخالفان وزیر صمت است نظر دیگری دارد و درباره لابی دولت با نمایندگان برای عدم استیضاح وزیر صمت بیان کرد: «من این را نمی‌گویم. ممکن است من جلال رشیدی کوچی درباره خودرو از وزیر صمت انتقاد دارم، اگر آقای وزیر این مشکل را حل کند و واردات خودرو انجام شود، من امضای خود را پس بگیرم، چرا که دیگر دلیلی بر استیضاح نیست. ممکن است برخی نمایندگان نیز همین دید را نسبت به استیضاح آقای فاطمی امین داشته باشند که لزوما به معنای لابی کردن نیست.» هرچند که لابی کردن دولت با نمایندگان چندان دور از ذهن نیست و همیشه وجود داشته اما فرضیه دیگری نیز وجود دارد که وزیر صمت بتواند از استیضاح بگریزد. دولت رئیسی در عمر چند ماهه خود یکی از مهم‌ترین وزرای اقتصادی خود را از کابینه خارج کرده است. بر همین اساس ممکن است مجلس یازدهم برای دادن فرصت بیشتر به دولت و جلوگیری از تقابل دو قوه مجریه و مقننه، بخواهد استیضاح قاطعی امین را مسکوت نگه دارد.

◀ استیضاح فاطمی‌امین جدی است؟

تصور می‌شد مجلس و دولت به دلیل همسو بودن از همراهی بیشتری برخوردار بوده و جدال کمتری را بین آنان شاهد باشیم. با این حال تنها دو یا سه ماه بعد از روی کار آمدن کابینه رئیسی بود که برخی مجلسی‌ها بنای مخالفت و نارضایتی از وزرا را گذاشته، چه در صحن علنی مجلس و چه در توئیتر به وزرا تذکر داده و انتقاد می‌کردند. حال چند روز طلایی برای دولت بیشتر باقی نمانده تا ببینیم آیا دومین وزیر هم از کابینه خارج می‌شود یا خیر. برخی از کارشناسان معتقدند که وزیر صمت استیضاح نمی‌شود و این ماجرا بیشتر در قالب نمایش از سوی نمایندگان است تا مجلسی‌ها نشان دهند همراهی کامل با دولت را ندارند. باید تا سه شنبه هفته آینده صبر کرد تا مشخص شود وزیر صمت می‌تواند در جلسه با استیضاح کنندگان آنان را قانع کرد یا استیضاح او به صحن آمده و رأی می‌آورد و آقای وزیر مجبور به ترک وزارت صمت می‌شود.

دیـــپلـــمـــه

طرح جدیدسنای آمریکا

قانون‌گذاران آمریکایی طرحی موسوم به «هموز اطلاعات برای سال مالی ۲۰۲۳» را برای آنچه بالا بردن و متمرکز کردن توان جامعه اطلاعاتی آمریکا بر مقابله با تهدید فزاینده کشورهایی از جمله ایران، روسیه، چین و کره شمالی خوانده شده، تصویب کردند. در بیانیه‌ای که در وبگاه سنای آمریکا منتشر شده، آمده است، کمیته منتخب اطلاعات سنا به تازگی طرحی را با ۱۶ رأی موافق و بدون رأی مخالف برای سال مالی ۲۰۲۳ تصویب کرده است که بودجه لازم و اختیارات قانونی و حقوقی را جهت نظارت گنگره بر فعالیت‌های جامعه اطلاعاتی آمریکا فراهم می‌کند. مارک آ وارنر، سناتور ارشد آمریکایی و رئیس این کمیته درباره تصویب این طرح گفت: قانون مجوز اطلاعات برای سال مالی ۲۰۲۳ بازتاب دهنده تعهد دوحزبی کمیته اطلاعات سنا نسبت به اطمینان یابی از این است که نهادهای اطلاعاتی آمریکا منابع مالی لازم برای حفاظت از کشورمان را دارند. او افزود: لایحه امسال مجوز ارتقای توان کشور در مقابله با دشمنانمان می‌شود، از جمله از طریق حمایت از اوکراین و تقویت تحریم‌ها علیه روسیه. این لایحه همچنین اقدامات قابل توجهی برای پیشبرد رهبری فناوری و امنیت سایبری آمریکا و افزایش توان ما برای رقابت با چین برمی‌دارد. علاوه بر این، این بیانیه آمده است، مارکو روبیو از دیگر قانون‌گذاران سنا درباره تصویب این طرح گفت: قانون مجوز اطلاعات امسال اقدامات و منابع مالی جامعه اطلاعاتی را به جایی که بیشترین نیاز به آن وجود دارد سوق می‌دهد، یعنی به مقابله با تهدید رو به افزایش از سوی چین، روسیه، ایران و کره شمالی، همچنین کشورهای از جمله کوبا و ونزوئلا.

جبهه اصلاحات نیازمند اصلاحاتی است و باید اصلاحاتی در ساختارهای موجود جریان اصلاحات به وجود بیاید. تنها در چنین شرایطی است که می‌توان نسبت به بهبود وضعیت اصلاح‌طلبان خوشبین بود. در شرایط کنونی جریان اصلاحات باید با آن مواجه شود

سبد اصولگرایان ریخته نخواهد شد. من این نکته را قبل از انتخابات ریاست‌جمهوری نیز در مصاحبه‌هایی که انجام دادم بیان کردم. دو انتخابات گذشته نیز به خوبی این وضعیت را نشان داد. در انتخابات ریاست‌جمهوری اخیر آرا به سمت سکوت رفتند. این وضعیت به خوبی نشان داد که اگر آرای مردم به سبد اصلاح‌طلبان نباشد قطعا به سبد اصولگرایان ریخته نخواهد شد. مردم هنگامی که چنین مسأله‌ای را مشاهده کردند تصمیم گرفتند در انتخابات مشارکت کمتری داشته باشند. حداقل ماجرا این بود که با تأیید صلاحیت اصلاح‌طلبان بیشتری در انتخابات می‌شد این بهانه را از کسانی که قصد مشارکت در انتخابات نداشتند گرفت. این وضعیت تا حدودی درباره تندروهای هر دو جریان سیاسی نیز وجود داشت. تندروهای جریان اصولگرا به دنبال این بودند که نیامدن مردم به پای صندوق‌های رأی آنها برنده انتخابات خواهند شد. در طرف مقابل نیز تندروهای جریان‌های دیگر بر این باور بودند که عدم مشارکت مردم در انتخابات طرف مقابل را زیر سوال خواهد برد. امروز ما از این وضعیت فاصله گرفته‌ایم. مسیری که پیش روی ماست مسیری است که باید در آن سیاست ورزی و خردورزی وجود داشته باشد. تنها در چنین شرایطی است که می‌توان نسبت به رفع مشکلات مردم و مطالبه گری در این زمینه خوشبین بود.

جبهه اصلاحات نیازمند اصلاحاتی است و باید اصلاحاتی در ساختارهای موجود جریان اصلاحات به وجود بیاید. تنها در چنین شرایطی است که می‌توان نسبت به بهبود وضعیت اصلاح‌طلبان خوشبین بود. در شرایط کنونی جریان اصلاحات باید با آن مواجه شود. تکته دیگر اینکه باید رودربایستی و تعارف را در درون جریان اصلاحات کنار گذاشت. ما باید بپذیریم که مسائل بیرونی و درونی جریان اصلاحات به هم وابسته است و شرایط به شکلی نیست که این مسائل از هم گسسته باشد. اگر یک جریان سیاسی در درون خود به این نتیجه رسید که باید برای بیست یا سی سال از قدرت کنار نشست و تنها باید جامعه محور بود به این معناست که دیگر نیازی نیست اقداماتی در بیرون انجام بگیرد. در چنین شرایطی اگر مردم در مقابل یک رویکرد و سیاست اشتباه ایستادگی کردند اصلاح‌طلبان نیز باید به همین کار را بکنند. آیا در چنین شرایطی کار دیگری نیز می‌توان کرد؟ با این وجود اگر اصلاح‌طلبان به این نتیجه رسیدند که باید موانع موجود بر ای حضور در قدرت را از بین ببرند و مناسبات خود را با حفظ مواضع سیاسی و فکری خود با قدرت بازتعریف کنند باید در بیرون نیز اقداماتی را انجام بدهند که متناسب با چنین شرایطی باشد. در چنین شرایطی است که اتفاقات جدیدی برای اصلاح‌طلبان رخ خواهد داد. در واقع اصلاح‌طلبان در چنین شرایطی سیاست ورزی می‌کنند. ما چه در جریان اصلاحات چه در جریان اصولگرایی با چالش سیاست ورزی مواجه هستیم و بیش از آنکه سیاست ورزی کنیم به صورت واکنشی و عکس العملی رفتار کرده‌ایم.

◀ سیاست ورزی مستلزم رویکردها و لوازمی است و چرا این اتفاق در بین جریان‌های سیاسی رخ نداده است؟

رویکردهای واکنشی و عکس‌العملی عارضه‌ای است که در فضای سیاسی ایران حاکم بوده است. از نهضت ملی شدن نفت تا به امروز در فضای سیاسی کشور هم اتفاقات خوبی رخ داده و هم اینکه جای سیاست ورزی خالی بوده است. در انقلاب ۵۷ هم این اتفاق رخ داد و در شورای انقلاب هم اتفاقات خوبی برای کشور رقم خورد. در ماجرای تسخیر سفارت آمریکا در ایران نیز همین اتفاق رخ داد و هم اتفاقات خوبی رخ داد. این وضعیت در ادامه انقلاب نیز وجود داشت و مختص به یک جریان و یا گروه سیاسی نبود. به نظر می‌رسد یکی از مشکلات تاریخی جریان‌های یک رابطه دو طرفه قوی و معنادار بین استان‌های مختلف کشور و مرکز برقرار شود. از سوی دیگر باید تشکیلات استانی را مجددا ایجاد کرد. این چالش‌هایی است که جریان اصلاحات باید با آن مواجه شود. تکته دیگر اینکه باید رودربایستی و تعارف را در درون جریان اصلاحات کنار گذاشت. ما باید بپذیریم که مسائل بیرونی و درونی جریان اصلاحات به هم وابسته است و شرایط به شکلی نیست که این مسائ